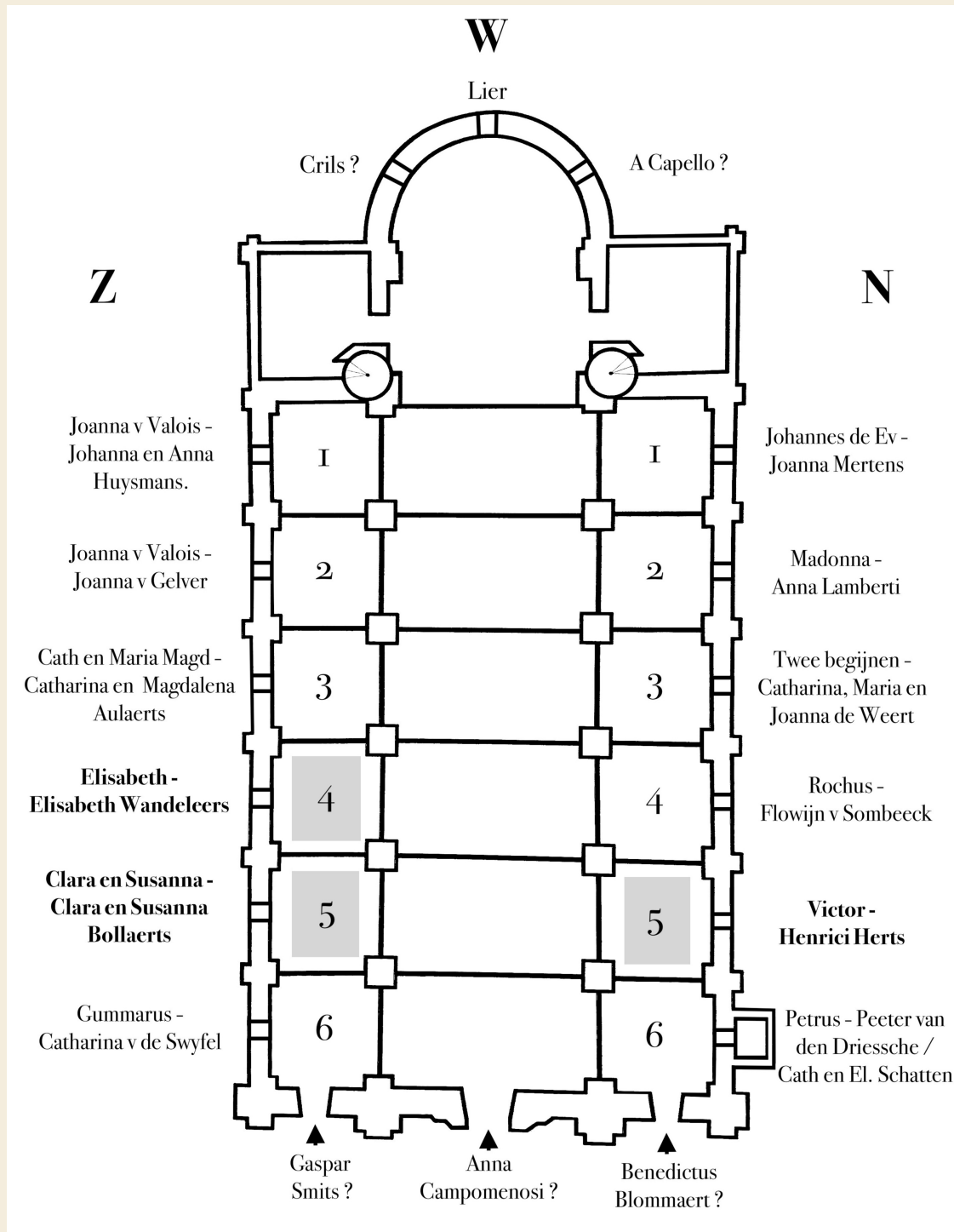

Bijlage 2: De publicatie van Ernest Mast en Franciscus Cox uit 1902 en de mogelijke locatie van de vensters

Beschrijving van de ramen zoals vermeld in MAST & COX 1902⁸³ met aanvullende opmerkingen gebaseerd op DRYMANS s.d., Inventaris VERWILT en MEES e.a. 1999.⁸⁴ Belangrijk is te realiseren dat de Begijnhofkerk een niet-georiënteerde kerk is met het hoofdaltaar aan de westzijde. De hoofdingang van de kerk is gelegen aan de Sint-Margaretastraat van het Begijnhof.

Afbeelding 36: schematische plattegrond met de mogelijke locaties van de ramen volgens Mees e.a. 1999 (tekening Claire Labrecque).

MAST & COX 1902, p. 145: Boven het hoogaltaar in het raam het wapenschild van de stad Lier (afb. 35).

*Boven het hoog altaar, in het glasraam, het wapen van Lier.
Dans la verrière au-dessus du maître-autel, les armes de
la ville de Lierre.*

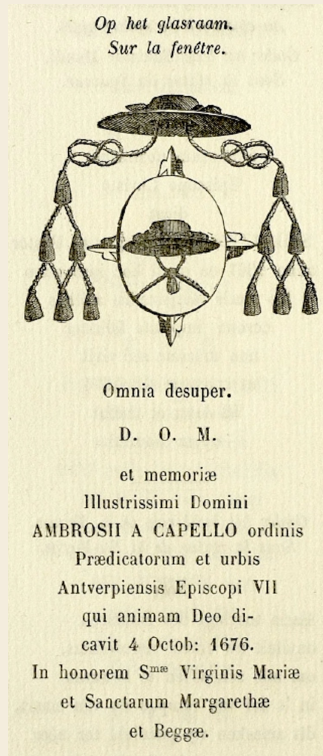

Afbeelding 37: Wapenschild van de stad Lier, raam oorspronkelijk boven het Hoogaltaar.

Zie ook: DRYMANS s.d., p. 270; Inv. VERWILT, p. 453, nr. 2; MEES e.a. 1999, p. 204. Het huidige tabernakel dat vervaardigd werd door Willem Ignatius Kerrickx is geplaatst in 1711.⁸⁵ Tegenwoordig is er geen vensteropening meer zichtbaar waar het door Drymans alsmede door Mast & Cox vermelde raam met het Lierse wapenschild gelocaliseerd was.

MAST & COX 1902, p. 148: Raam met het wapenschild van bisschop Marius Ambrosius a Capello en een bijbehorend opschrift (afb. 38).

MAST & COX 1902, p. 148: Raam met het wapenschild van bisschop Marius Ambrosius a Capello en een bijbehorend opschrift (afb. 38).

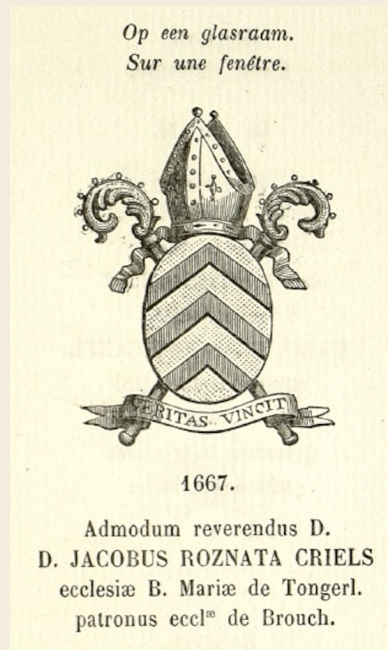
Afbeelding 38: Tekst en wapenschild op het raam geschonken door bisschop Ambrosius a Capello.

Zie ook: DRYMANS s.d., p 269; Inv. VERWILT, p. 453, nr. 1; MEES e.a. 1999, p. 204.

Het handschrift van Drymans geeft twee data: hetgene hieronder afgebeeld (5 mei 1671: de datum van de inwijding van de kerk), maar hij heeft ook rechts een tweede datum genoteerd: 4 oktober 1676 (het overlijden van bisschop Capello, zoals beschreven door Mast & Cox, zie afb. 29). Het vermoeden bij de auteurs is dat dit eenvoudigweg een herinnering is aan de overlijdensdatum van de bisschop. Het lijkt niet logisch dat het raam met de datum 1671 binnen zo'n korte tijd geheel aangepast werd. Drymans meldt verder dat dit raam naast het 'hoogen altaar' geplaatst was. MEES e.a. 1999, suggereert dat het rechts van het hoofdaltaar gelokaliseerd was, dus aan de noordzijde in de apsis.

Omnia desuper, /
 D.O.M. /
 et memoriae /
 illustrissimi Domini /
 Ambrosii à Capello ordinis /
 prædicatorum et urbis /
 antverpiensis Episcopi VII /
 qui animam Deo De= /
 cavit 5 maii ao 1671 /
 in honorem Smæ Virginis Mariæ /
 et Sanctorum Margarethæ /
 et Beggæ.

MAST & COX 1902, p. 149: Raam met het wapenschild van de abdij te Tongerlo en een opschrift (afb. 39).

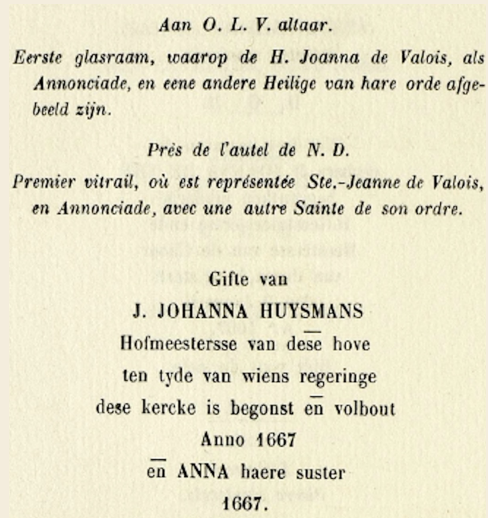
Afbeelding 39: Tekst en wapenschild op het raam geschonken door abt Jacobus Hroznata Crills.

Zie ook: DRYMANS s.d., p. 270; Inv. VERWILT, p. 453, nr. 3; MEES e.a. 1999, p. 204.

Drymans vermeldt net als Mast & Cox niet specifiek waar dit raam gelokaliseerd was, maar noemt het wel als derde raam na het raam van bisschop Capello en het raam met het Lierse wapenschild. Er kan dus van uitgegaan worden dat dit raam tevens naast het hoofdaltaar te zien geweest is, waarschijnlijk aan de linkerzijde, dus zuidelijke kant van de absis.

De volgorde van de ramen loopt vanaf de westzijde van de kerk waar het hoogaltaar gesitueerd is.

Eerste raam zuidbeuk - MAST & COX 1902, p. 158: Raam met afbeelding van de heilige Joanna van Valois en een opschrift betreffende Hofmeesteres Johanna Huysmans en haar zuster Anna (afb. 40 en 41).

Afbeelding 40: Tekst op het raam geschonken door Johanna en Anna Huysmans.

Afbeelding 41: Anoniem, fragmenten van een gebrandschilderd glas-in-lood paneel, 1668 (?), Victoria And Albert Museum, Londen. C.2:2-1951. Mogelijk is dit een gedeelte van het hier boven beschreven raam. (© Victoria and Albert Museum).

Zie ook: DRYMANS s.d., p. 275; Inv. VERWILT, p. 457, nr. 6; DEVOCHT 1990, p. 28; MEES e.a. 1999, p. 204.

Dit raam was volgens Drymans als eerste te zien in de zuidelijke zijbeuk 'aen' het O.L. Vrouwealtaar. Het fragment met het opschrift SVSTE in het Victoria and Albert Museum, Londen (afb. 41), zou een deel van dit raam geweest kunnen zijn of van het raam dat geschonken werd door Catharina Aulaerts en haar zuster Magdalena (afb. 43).

Tweede raam zuidbeuk - MAST & COX 1902, p. 158: Raam met afbeelding van de heilige Joanna van Valois en een opschrift betreffende Grootmeesteresse Joanna van Gelder (afb. 42)

*Tweede glasraam, dat de H. Joanna de Valois als
Koningin verbeeldt.*

*Deuxième vitrail, qui représente Ste.-Jeanne de Valois
comme Reine.*

Jof̄ JOANNA VAN GELDER
Grootmeesterse vā̄ desen hove.

Afbeelding 42: Opschrift op het raam geschonken door Joanna van Gelder.

Zie ook: DRYMANS s.d., p. 292; Inv. VERWILT, p. 459, nr. 7; MEES e.a. 1999, p. 204-205.

Drymans noemt dit raam als zijnde in de 'slinken' beuk. Mast & Cox vermelden dat dit raam het tweede raam is na het raam van Joanna en Anna Huysmans.

Derde raam zuidbeuk - MAST & COX 1902, p. 158: Raam met afbeelding van de heilige Catharina van Alexandrië en Maria Magdalena en een opschrift betreffende kerkmeesteres Catharina Aulaerts en haar zuster Magdalena (afb. 43 en 44).

*Derde glasraam, met de H.H. Catharina van Alexandrië
en Maria Magdalena.*

*Troisième vitrail, où figurent Ste.-Catherine d'Alexandrie
et Ste.-Marie Madeleine.*

Jonste tot Godt
van J. CATHARINA AULAERTS kerkmeesteresse
die dese kercke heeft begonst en
voleynt A.º 1667, en MAGDALENA
hare suster.

Afbeelding 43: Opschrift op het raam geschonken door Catharina en Magdalena Aulaerts.

Afbeelding 44: Anoniem, fragmenten van een gebrandschilderd glas-in-lood paneel, 1668 (?), Victoria and Albert Museum, Londen. C.2:2-1951. Mogelijk is dit een gedeelte van het hier beschreven raam. (© Victoria and Albert Museum).

Zie ook: DRYMANS s.d., p. 292; Inv. VERWILT, p. 459, nr. 8; DEVOCHT 1990, p. 28; MEES e.a. 1999, p. 205.

Drymans noemt dit raam als volgend op het raam van Joanna van Gelder. Mast & Cox geven eveneens aan dat dit het derde raam betreft (van de zuidbeuk). Het fragment met het opschrift SVSTE in het Victoria and Albert Museum, Londen (afb. 44), zou een deel van dit raam geweest kunnen zijn of van het raam dat geschonken werd door Joanna en Anna Huysmans, wat al vermeld werd (afb. 40).

Vierde raam zuidbeuk - MAST & COX 1902, p. 159: Raam met afbeelding van Elisabeth van Hongarije en een opschrift betreffende Elisabeth Wandeleers, meesteres van de infirmerie (afb. 45 en 46). Dit raam bevindt zich tegenwoordig in het MUMAQ, Montreal.

Vierde glasraam : De H. Elisabeth van Hongarië.

Quatrième vitrail : Ste.-Elisabeth de Hongrie.

1	6
Jof. ELISABETH WANDELEERS	
meestersse van infermar	
6	8

Afbeelding 45: Opschrift op het raam geschonken door Elisabeth Wandeleers.

Zie ook: DRYMANS s.d., p. 292; Inv. VERWILT, p. 459, nr. 9; MEES e.a. 1999, p. 205.

Zowel Drymans als Mast & Cox zijn duidelijk over de locatie van dit raam.

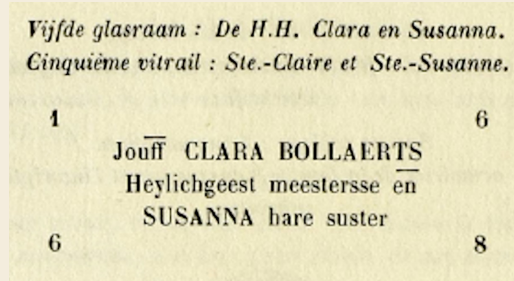

Afbeelding 46: Anoniem, de heilige Elisabeth van Hongarije deelt aalmoezen uit, gebrandschilderd glas-in-lood paneel, Musée des Métiers d'Art du Québec (MUMAQ), Montreal, NN 1098.01 (© Claire Labrecque).

Het opschrift in de huidige toestand mist de datum 1668:

Elisabeth Wandeleers /
meesterjfe van Infermar

Vijfde raam zuidbeuk - MAST & COX 1902, p. 160: Raam met voorstelling van de heilige Clara en Susanna en een opschrift betreffende Clara Bollaerts en haar zuster Susanna (afb. 47 en 48). Dit raam bevindt zich tegenwoordig in het Victoria and Albert Museum, Londen.

Afbeelding 47: Opschrift op het raam geschonken door Clara en Susanna Bollaerts.

Zie ook: DRYMANS s.d., p. 292. Inv. VERWILT, p. 459, nr. 10; DEVOCHT 1990, p. 28; MEES e.a. 1999, p. 205.

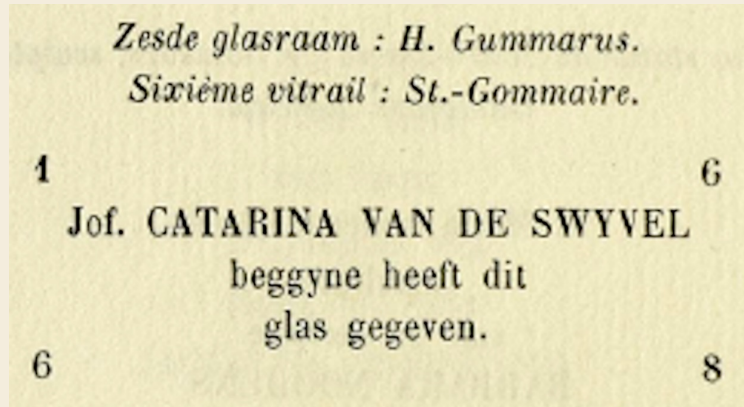
Afbeelding 48: Anoniem, de heilige Clara van Assisi en Susanna van Rome, gebrandschilderd glas-in-lood paneel, 1668, Victoria and Albert Museum, Londen. C.2-1951. (© Victoria and Albert Museum).

Zowel Drymans als Mast & Cox zijn duidelijk over de locatie van dit raam.

Het correcte opschrift zoals te zien is op het teruggevonden raam luidt:

1 6
IOVFF. CLARA BOLLAERTS /
HEYLICH GEEST MEESTERSSE EN/
SVSANNA HARE SVSTER
6 8

Zesde raam zuidbeuk – MAST & COX 1902, p. 160: Raam met voorstelling van de heilige Gummarus en een opschrift betreffende Catarina van de Swyfel (afb. 49).

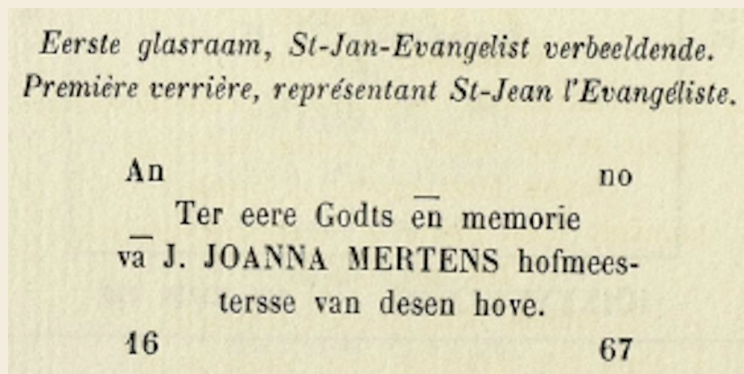

Afbeelding 49: Opschrift op het raam geschonken door Catarina van de Swyfel.

Zie ook: DRYMANS s.d., p. 292; Inv. VERWILT, p. 459, nr. 11; DEVOCHT 1990, p. 28; MEES e.a. 1999, p. 205.

Zowel Drymans als Mast & Cox zijn duidelijk over de locatie van dit raam.

Eerste raam noordbeuk – MAST & COX 1902, p. 166: Raam met afbeelding van de heilige Johannes de Evangelist en een opschrift betreffende Joanna Mertens (afb. 50).

Afbeelding 50: Opschrift op het raam geschonken door Joanna Mertens.

Zie ook: DRYMANS S.D. p. 291. Inv. VERWILT, p. 463, nr. 17; MEES e.a. 1999, p. 205.

Bij Drymans ontbreekt de duidelijke locatie van dit raam. Mast & Cox vermelden dit raam als eerste glasraam (in de noordbeuk).

Tweede raam noordbeuk – MAST & COX 1902, p. 166: Madonna en een opschrift betreffende Anna Lambrechts (Lamberti) (afb. 51).

*Tweede glasraam : O. L. V. met het kindeken.
Deuxième verrière : la Vierge et l'Enfant Jésus.*

An no

Ter eeren Godts
wt liberaelheyt va J. ANNA LAMBERTI
begynken van desen hove
1667

16 67

Afbeelding 51: Opschrift op het raam geschonken door Anna Lamberti.

Zie ook: DRYMANS S.D. p. 291; Inv. VERWILT, p. 463, nr. 16; DEVOCHT 1990, p. 28; MEES e.a. 1999, p. 205.

Drymans vermeldt niet welke heilige er boven dit opschrift afgebeeld was. Mast & Cox vermelden een voorstelling van O.L.V. met het Kind. Een mogelijkheid zou kunnen zijn dat er een voorstelling was van Anna te Driëen, waar de naam van de schenkster mee te koppelen zou zijn en Mast & Cox dit dus verkeerd geïnterpreteerd zouden kunnen hebben?

Derde raam noordbeuk – MAST & COX 1902, p. 167: Twee begijnen op een knielbank voor een kruisbeeld (afb. 50).

*Derde glasraam : Twee begijnen op eene knielbank voor
een kruisbeeld.*

*Troisième verrière : Deux béguines agenouillées sur un
prie-Dieu devant un crucifix.*

An no

J. CATHARINA DE WEERT
en ter memorie van haere susters
J. MARIA en J. JOANNA DE WEERT
beyde beggyntiens van desen hove
gestorven A.º 1637 en 1666, 23 September.

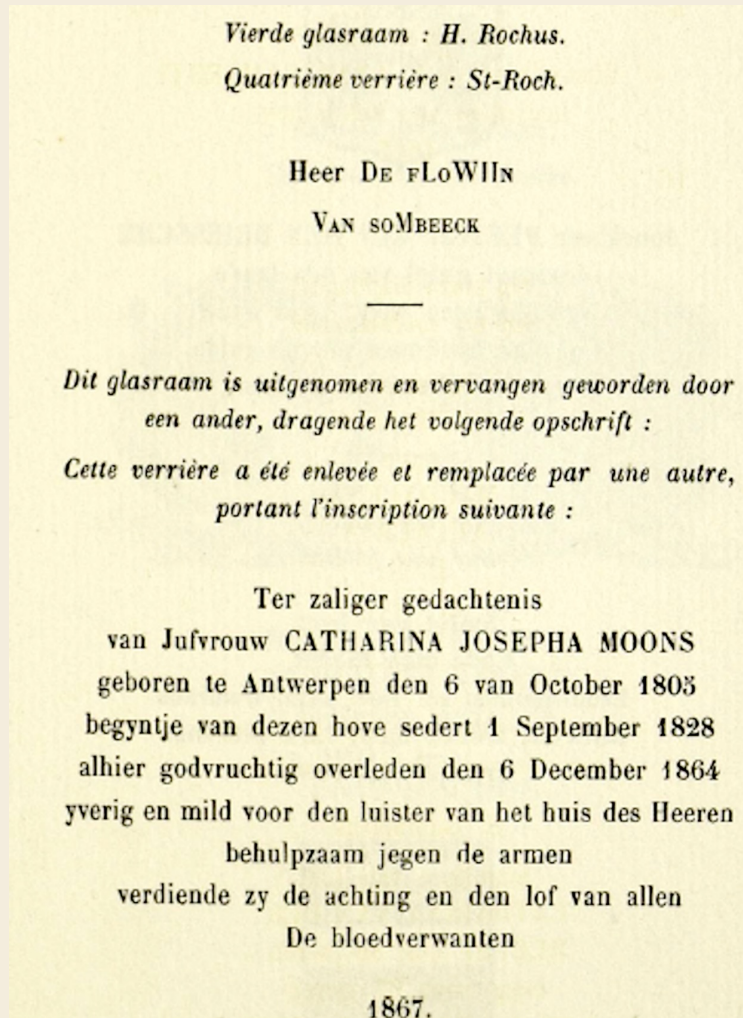
16 67

Afbeelding 52: Opschrift op het raam geschonken door Catharina, Maria en Joanna de Weert.

Zie ook: DRYMANS s.d., p. 291; Inv. VERWILT, p. 461, nr. 15; MEES e.a. 1999, p. 205.

Ook hier vermeldt Drymans de hoofdvorstelling niet. Dit zijn de portretten geweest van de overleden gezusters Maria en Joanna de Weert, die hierdoor geëerd werden door hun toen nog levende zuster Catharina.

Vierde raam noordbeuk – MAST & COX 1902, p. 167: Raam met de voorstelling van de heilige Rochus en een opschrift met de naam Flowiin van Sombeeck als chronogram (afb. 53).

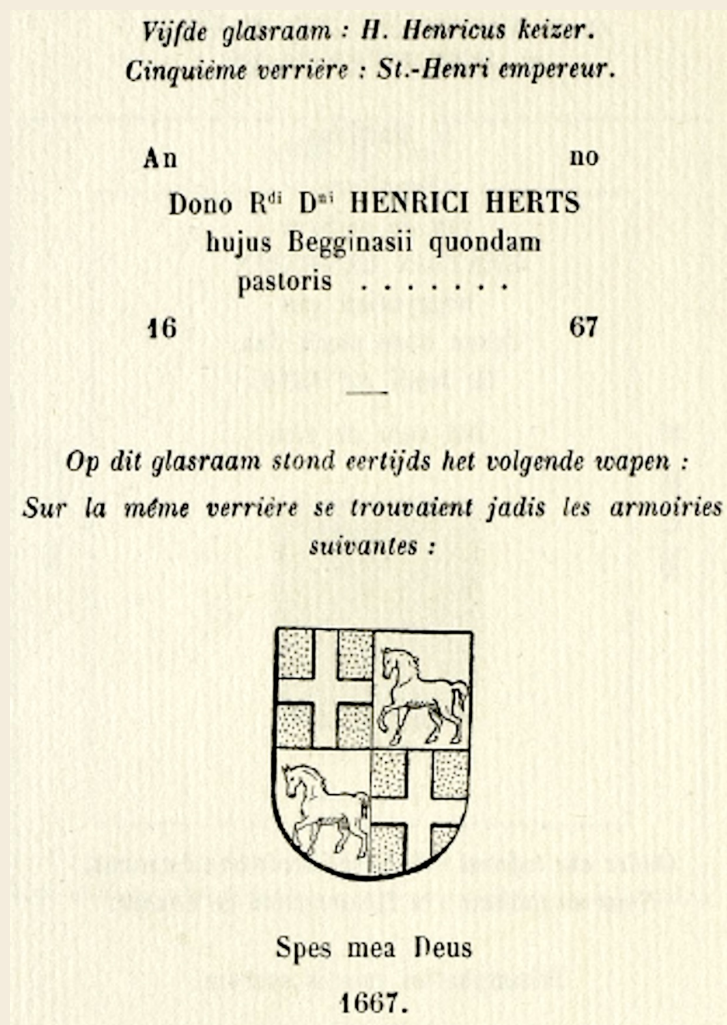
Afbeelding 53: Opschrift op het raam geschonken door de heer de Flowijn van Sombeeck.

Zie ook: DRYMANS s.d., p. 280; Inv. VERWILT, p. 461, nr. 12; MEES e.a. 1999, p. 205.

Drymans beschrijft de locatie van dit raam als zijnde achter de preekstoel. Dat zou betekenen dat het raam in het derde venster gezeten heeft. Mast & Cox noemen het raam als vierde in de volgorde.

Mast & Cox vermelden verder dat dit raam vervangen is door het raam dat in 1867 vervaardigd werd door Jean-Baptiste Capronnier. Het raam vermeldt begijn Catharina Moons en werd geschonken door haar bloedverwanten. Het raam is vervolgens in 1937 door de glazenier Ladon tijdens de herstellingen van de oorlogsschade verplaatst naar het zesde venster in de noordbeuk.

Vijfde raam noordbeuk – MAST & COX 1902, p. 168: Raam met voorstelling van de heilige Victor van Marseille (niet Keizer Hendrik) en een opschrift betreffende Henricus Herts, een wapenschild en een wapenspreuk (afb. 54 en 55).

Afbeelding 54: Opschrift op het raam geschonken door Henrici (Henricus) Herts.

Afbeelding 55: Anoniem, de heilige Victor van Marseille, gebrandschilderd glas-in-lood paneel, Musée des Métiers d'Art du Québec (MUMAQ), Montreal, NN 1098.2. (© Claire Labrecque).

Het opschrift zoals te zien is in de huidige toestand luidt:

AN

NO

DONORDI RNI HENRICI HERTS /

HUIVS BEGGINASII QUONDUM

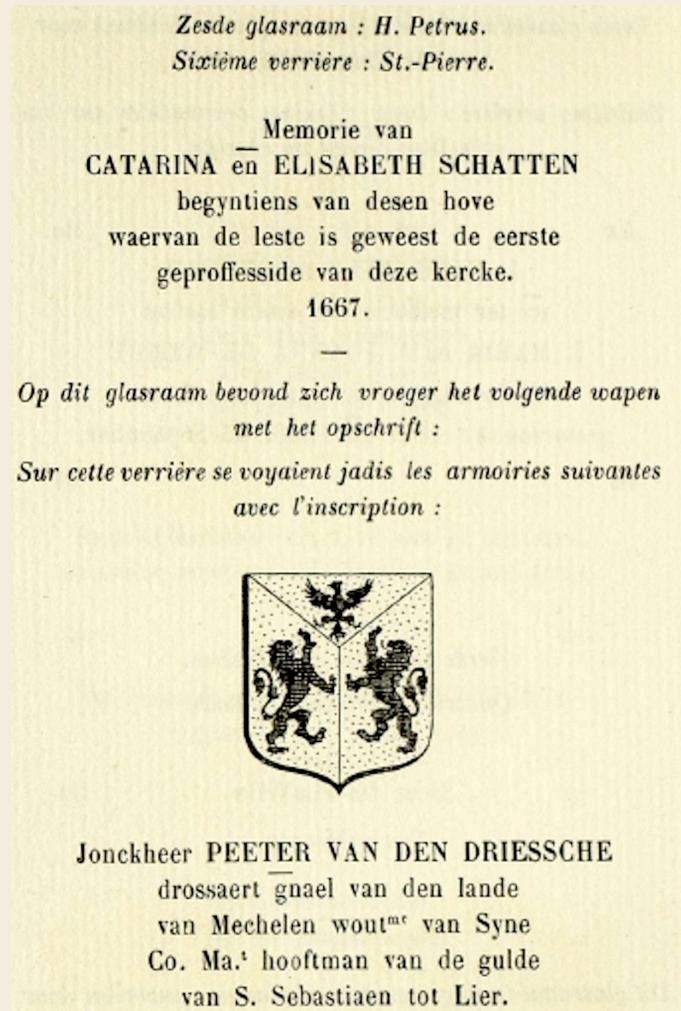
16

67

Zie ook: DRYMANS s.d., p. 107, 280 en 283; Inv. VERWILT, p. 461, nr. 13 en nr. 18; Mees e.a., p. 205.

Drymans vermeldt dit raam (als vijfde) naast het raam van Flowyn van Sombeeck. Het wapenschild zou volgens Drymans 'op den rechten vleugel op een gelas' gezeten hebben. Het is niet duidelijk waarom Mast & Cox de afgebeelde heilige beschreven hebben als Keizer Hendrik. Mogelijk waren zij in verwarring door de naam van de schenker en waren ze ook niet bekend met de heilige Victor.

Zesde raam noordbeuk – MAST & COX 1902, p. 168: Raam met afbeelding van de heilige Petrus en een opschrift betreffende Catarina en Elisabeth Schatten. Eerder was er een wapenschild te zien met een opschrift betreffende Peeter van den Driessche (afb. 56).

Afbeelding 56: Opschrift op het raam geschonken door Catarina en Elisabeth Schatten en een wapenschild met een opschrift met de naam Peeter van den Driessche. Dit heeft gestaan op een raam dat al verdwenen was tijdens de beschrijving van MAST & COX 1902.

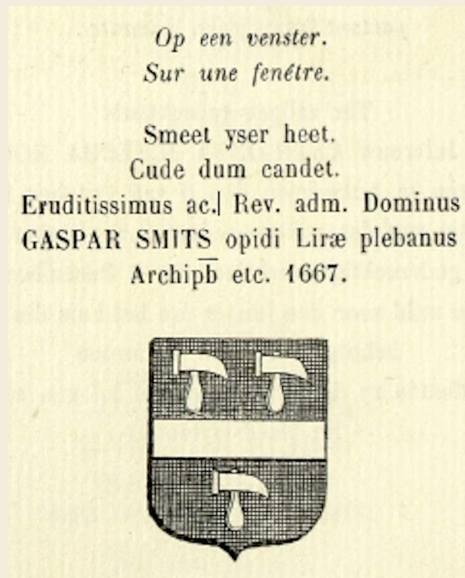
Zie ook: DRYMANS s.d., p. 280 en 283; Inv. VERWILT, p. 461, 463-465, nr. 14; MEES e.a. 1999, p. 205 en 206.

Over dit raam is enige onduidelijkheid. Drymans noemt het raam met het opschrift van de gezusters Schatten los van het raam betreffende Peeter van den Driessche. Mast & Cox lezende, lijkt het erop dat dit raam ooit aangepast is. Het lijkt logisch dat het opschrift en het wapenschild van Peeter van den Driessche oorspronkelijk onder de afbeelding van de heilige Petrus geplaatst waren. Dat zou betekenen dat tijdens de inventarisering van Mast & Cox het gedeelte van Peeter van den Driessche reeds verwijderd was en op een andere locatie geplaatst was of bewaard werd.

Drymans noemt verder nog een klein ruitje met het opschrift Jan Verhaegen, 1620, dat in dit raam gezeten zou hebben. Mast & Cox vermelden dit ruitje niet.

Drie ramen met onbekende locatie:

MAST & COX 1902, p. 168: Het wapenschild van Gaspar Smits met een opschrift (afb. 57).

Afbeelding 57: Opschrift op het raam geschonken door Gaspar Smits.

Zie ook: DRYMANS s.d., p. 270; Inv. VERWILT, p. 457, nr. 5; MEES e.a. 1999, p. 204.

Een mogelijkheid is, net als de volgende ramen dat deze alle drie geplaatst waren in de vensters aan de oostzijde boven de hoofdentree van de kerk.

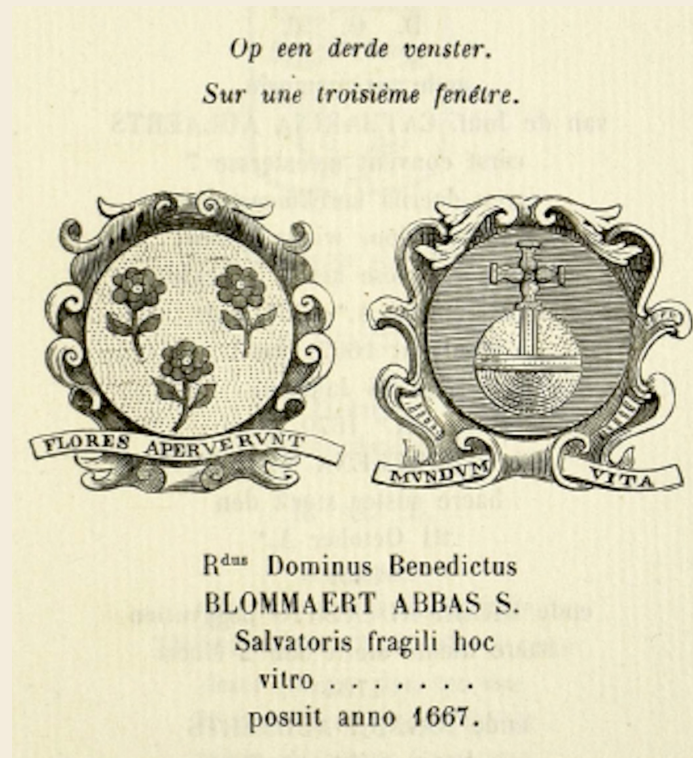
MAST & COX 1902, p. 169: Op een ander venster het wapenschild van de familie Campomenosi en een opschrift betreffende Constantia en Anna Campomenosi (afb. 58).

Afbeelding 58: Opschrift op het raam geschonken door Constantia en Anna Campomenosi.

Zie ook: DRYMANS s.d., p. 283; Inv. VERWILT, p. 465, nr. 20. Een suggestie van MEES e.a. 1999, p. 206, is dat dit raam mogelijk in de lichtbeuk geplaatst was. Dit lijkt echter niet waarschijnlijk. De lichtbeuk had (oorspronkelijk) waarschijnlijk geen beschilderde glazen. En ook zou dit vreemd zijn gezien de hoogte. Men zou het opschrift niet of nauwelijks kunnen lezen.

Op een derde venster: Wapenschilden van abt Benedictus Blommaert en van de Sint-Salvatorabdij met een opschrift. (afb. 59).

Afbeelding 59: Wapenschilden van de abt Benedictus Blommaert, de Sint-Salvatorabdij en een opschrift.

Zie ook: DRYMANS s.d., p. 270; Inv. VERWILT, p. 455, nr. 4; DEVOCHT 1990, p. 28; MEES e.a. 1999, p. 204.

Op dit verdwenen raam waren de wapenschilden van abt Benedictus Blommaert en van de Sint-Salvatorabdij (ook wel de Pieter Potabdij) te zien. MEES e.a. 1999 suggereert dat dit raam mogelijk in het zuidgedeelte van het koor geplaatst was. Devocht is niet correct in de vermelding dat dit raam geschonken was door Suzanna Blommaert. Het raam zou mogelijk ook in een van de vensters boven de ingang gezeten kunnen hebben.

Het opschrift was verweerd toen Mast & Cox dit raam beschreven, Drymans noteert een completer opschrift:

R. Dus Dominus Benedictus abbas S./
Salvatoris fragili hoc /
Vitro curam affect /
posuit anno 1667